

STRUKTURNA POMOĆ U RIBARSTVU

Europska ribarstvena politika u početku se financirala iz Financijskog instrumenta za upravljanje ribarstvom (FIUR). U razdoblju 2007. – 2013. financirana je pak iz Europskog fonda za ribarstvo (EFR), a u razdoblju 2014. – 2020. financira se iz novog Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo (EFPR) s 6,4 milijarde EUR. Iz Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo ribarima se pomaže u prijelazu na održiv ribolov, podupiru priobalne zajednice u diversifikaciji njihovih gospodarstava te financiraju projekti za otvaranje novih radnih mjesta i poboljšanje kvalitete života duž europskih obala.

PRAVNA OSNOVA

Uredba (EU) br. 1303/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o utvrđivanju zajedničkih odredbi o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu, Kohezijskom fondu, Europskom poljoprivrednom fondu za ruralni razvoj i Europskom fondu za pomorstvo i ribarstvo i o utvrđivanju općih odredbi o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu, Kohezijskom fondu i Europskom fondu za pomorstvo i ribarstvo te o stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1083/2006.

Uredba (EU) br. 508/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 15. svibnja 2014. o Europskom fondu za pomorstvo i ribarstvo.

CILJEVI

Glavni cilj strukturne politike u ribarstvu je omogućiti financijske mjere za provedbu zajedničke ribarstvene politike (ZRP) i održiv razvoj područja ribarstva i akvakulture. U okviru te politike ribarima se pomaže da ispune nove zahtjeve poput onih u pogledu zabrane odbacivanja ulova, novih sigurnosnih mjera i promjene radnih uvjeta, prikupljanja podataka i lučke infrastrukture.

POSTIGNUĆA

A. Kontekst

Počeci strukturne politike u ribarstvu sežu u 1970. kad je odlučeno da će se za potporu izgradnji, modernizaciji, marketingu i preradi u sektoru ribarstva koristiti Europski fond za smjernice i jamstva u poljoprivredi (EFSJP), dio naslovljen „Smjernice”.

Na sjednici Europskog vijeća u Edinburgu 1992. odlučeno je da će se strukturna politika u ribarstvu uvrstiti u strukturne fondove s vlastitim ciljem, ciljem 5(a)

(prilagodba ribarstvenih struktura) te vlastitim financijskim instrumentom, Financijskim instrumentom za upravljanje ribarstvom (FIUR). Kako bi se osigurala financijska potpora za područja koja ovise o ribarstvu, uspostavljena je inicijativa Zajednice za restrukturiranje sektora ribarstva (PESCA) za razdoblje 1994. – 1999., uz prateće mjere kao što su rano umirovljenje, poticaji za mlade ribare itd.

U sklopu Agende 2000 uvedene su nove smjernice koje su obuhvaćale uvrštavanje strukturnih problema područja ovisnih o ribarstvu u novi Cilj broj 2 u okviru strukturnih fondova te ukidanje inicijative PESCA 2000. godine. Uredbom Vijeća (EZ) br. 1263/1999 osnovan je novi okvir FIUR-a za intervencije za razdoblje 2000. – 2006. radi postizanja održive ravnoteže između ribolovnih resursa i njihove eksploatacije.

B. Europski fond za ribarstvo (EFR)

1. U sklopu reforme zajedničke ribarstvene politike EFR je u razdoblju 2007. – 2013. zamijenio FIUR, a imao je pet prioriteta:

- poduprijeti glavne ciljeve ZRP-a, osigurati održivo iskorištavanje ribolovnih resursa i stabilnu ravnotežu između tih resursa i kapaciteta ribarske flote EU-a
- povećati konkurentnost i gospodarsku održivost subjekata u sektoru
- promicati ekološko ribarstvo i načine proizvodnje
- osigurati primjerenu potporu za osobe zaposlene u sektoru
- olakšati diversifikaciju gospodarskih aktivnosti u područjima koja ovise o ribarstvu.

Ukupni proračun EFR-a za razdoblje 2007. – 2013. iznosio je 3 849 milijuna EUR (2 908 milijuna EUR za područja konvergencije te 941 milijun EUR za područja bez konvergencije).

2. Vrste mjera:

- mjere za prilagodbu ribarske flote Zajednice (potpora za trajno ili privremeno povlačenje ribarskih plovila ili za obuku, prekvalifikaciju ili odlazak ribara u ranu mirovinu)
- akvakultura, prerada i marketing: promicanje nabave i korištenja alata i metoda kojima se smanjuje učinak ribolova na okoliš, osobito za mala i mikro poduzeća koja se bave ribolovom
- mjere od zajedničkog interesa: potporu su mogli dobiti oni projekti koji su doprinijeli održivom razvoju odnosno očuvanju resursa, jačanju tržišta ribljih proizvoda ili promidžbi partnerstva znanstvenika i gospodarskih subjekata u sektoru ribarstva
- održivi razvoj priobalnih ribolovnih područja: potpora mjerama i inicijativama čiji je cilj diversifikacija i jačanje gospodarskog razvoja u područjima koja su pogođena smanjenjem ribolovnih aktivnosti
- tehnička pomoć: aktivnosti u vezi s pripremom, praćenjem, administrativnom i tehničkom potporom, ocjenjivanjem, revizijom i kontrolom koje su potrebne za provedbu predložene uredbe.

Države članice bile su nadležne za raspodjelu financijskih sredstava na tih pet prioriteta.

EUROPSKI FOND ZA POMORSTVO I RIBARSTVO (EFPR)

Kako bi se proveo sporazum između Parlamenta i Vijeća o novom i detaljno revidiranom ZRP-u, EFPR je, prema prijedlogu Komisije i prvobitnim izmjenama Parlamenta iz 2013., ponovno izmijenjen te je poprimio konačan oblik u sporazumu s Vijećem.

Europski fond za pomorstvo i ribarstvo jedan je od pet europskih strukturnih i investicijskih fondova (fondovi ESI) za razdoblje 2014. – 2020. Taj je Fond dio naslova 2: Održivi rast i prirodni resursi. On je glavni financijski instrument za potporu zajedničkoj ribarstvenoj politici EU-a (ZRP). Mali dio EFPR-a namijenjen je za potporu integriranoj pomorskoj politici. U okviru ZRP-a promiče se uglavnom održivo ribarstvo, održiva akvakultura, kontrola i provedba, prikupljanje podataka i plavo gospodarstvo. EFPR pruža potporu i ciljevima na razini EU-a koji se odnose na pomorska i priobalna pitanja poput međunarodnog upravljanja, znanja o moru i pomorskog prostornog planiranja. Ukupni iznos dodijeljen EFPR-u za razdoblje 2014. – 2020. je 6 400 milijuna EUR. Fondovi ESI djeluju u skladu sa zajedničkim pravilima i odredbama (vidi Uredbu (EU) br. 1303/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013.) kojima se poboljšava i usklađuje njihova koordinacija i provedba. Iz EFPR-a se zajedno s nacionalnim sredstvima sufinanciraju projekti: svakoj se državi članici dodjeljuje udio iz ukupnog proračuna Fonda, ovisno o veličini njezina sektora ribarstva (razina zaposlenosti i proizvodnje, veličina ribarske flote itd.). Potom svaka država članica priprema operativni program u kojem opisuje raspodjelu sredstava i koji treba odobriti Komisija. Nacionalne vlasti imaju ovlast za odabir projekata koji će se financirati i zajedno s Komisijom nadležne su za provedbu operativnog programa.

Tim se programom podupiru sljedeća četiri glavna područja:

A. Ekološki održivo ribarstvo EU-a

- ulaganje u selektivniju ribarsku opremu kako bi se stalo na kraj odbačenom ulovu i na taj način suočilo s posljedicama obveze iskrcavanja cjelokupnog ulova koja je uvedena 2015. u sklopu reforme ZRP-a
- na izričit zahtjev Parlamenta se kao prioritet određuje prikupljanje podataka i kontrola s pomoću znatnog povećanja udjela sredstava EFPR-a dodijeljenih u tu svrhu
- provedba mjera za očuvanje stokova, poput sezona zabrane ribolova
- zamrzavanje poticaja za gospodarske subjekte koji se ne pridržavaju pravila ZRP-a.

B. Konkurentan sektor ribarstva u EU-u

- početna potpora (do 75 000 EUR za ulaganja u plovila duljine do 12 metara) za ribare mlađe od 40 godina s najmanje pet godina profesionalnog iskustva u tom sektoru
- potpora za diversifikaciju prihoda ribara preko pomoćnih djelatnosti (npr. ribarstveni turizam): važno je napomenuti da je Parlament odbio mogućnost prekvalifikacije ribara koju je prvobitno predložila Komisija

- ulaganje u brodove radi boljeg upravljanja ulovom i poboljšanja njegove kvalitete te ulaganja u lučku infrastrukturu kako bi se ispunila obveza iskrcavanja
- potpora inovacijama, uključujući razvoj modernijih i ekološki prihvatljivijih plovila
- potpora proizvodnim i marketinškim planovima koje su izradile organizacije proizvođača
- pomoć za definitivni prekid aktivnosti odnosno za uništenje plovila radi smanjenja kapaciteta i ribolovnog napora flote
- potpora za zamjenu motora radi smanjenja snage i emisija CO₂ (ovisno o smanjenju snage motora za plovila duljine od 12 do 24 metra).

C. Bolji socijalni uvjeti

- ulaganja radi poboljšanja zdravlja, higijene i sigurnosti na brodovima
- stručno usavršavanje za ribare
- osnivanje uzajamnog osiguravateljskog fonda radi pokrića u slučaju elementarnih nepogoda ili nezgoda u vezi sa zdravljem (obuhvaćeni bi bili ribari i uzgajivači kamenica u slučaju masovnog pomora).

D. Plavi rast (akvakultura)

- potpora jačanju prijenosa tehnološkog razvoja, inovacija i znanja
- poboljšanje konkurentnosti i održivosti poduzeća koja se bave akvakulturom, naročito malih i srednjih poduzeća
- inicijative za zaštitu i ponovnu uspostavu biološke raznolikosti te poboljšanje ekosustava povezanih s akvakulturom
- promicanje akvakulture koja pruža visoku razinu zaštite okoliša, zdravlja i dobrobiti životinja te javnog zdravlja i sigurnosti
- razvoj stručnog osposobljavanja, novih stručnih vještina i cjeloživotnog učenja. Za provedbu tih mjera relevantne su strategije pametne specijalizacije (RIS3) koje podrazumijevaju integrirani pristup te omogućuju nove inicijative i programe koji se mogu uvrstiti u sve postojeće gospodarske aktivnosti promicanjem inovacija, osnivanja mladih poduzeća i pristupa odozdo prema gore. Stoga ta načela mogu imati važnu ulogu u poticanju plavog rasta.

Proračun

Proračun EFPR-a za razdoblje 2014. – 2020. iznosi 6,4 milijarde EUR. Države članice upravljaju s 89 % Fonda, a taj se udio koristi za smanjenje učinka ribarstva na morski okoliš, omogućavanje više tržišnih alata za potrošače i stručnjake, promicanje zajedničkog upravljanja zaštićenim područjima i podupiranje malog ribolova. Od toga je dodijeljeno:

- 4 340 milijuna EUR za održivi razvoj ribarstva i akvakulture, među ostalim za marketing i mjere povezane s preradom, tehničku pomoć, lokalni razvoj i potporu ribarskim područjima

- 580 milijuna EUR za mjere kontrole i provedbe kako bi se nadzirala sukladnost sa ZRP-om i zaštitio pravedan pristup zdravim stokovima; one uključuju kontrolu pristupa ribolovnim područjima, ribolovni napor, ukupni dopušteni ulov i kvote
- 520 milijuna EUR za financiranje prikupljanja podataka radi boljeg dugoročnog upravljanja ribarstvom (npr. razumijevanje i praćenje komercijalnih vrsta i dinamike pojedinačnih stokova kao i mješoviti ribolov i ekološko oblikovanje regionalnih bazena)
- 71 milijun EUR za mjere u području plavog gospodarstva, za omogućavanje održivog rasta i otvaranje radnih mjesta na temelju morskih resursa u područjima poput pomorskog nadzora, boljeg poznavanja mora i ekosustava te odgovornog iskorištavanja novih morskih resursa (energija, biotehnologija itd.)
- 192,5 milijuna EUR za kompenzaciju za najudaljenije regije čije se flote uglavnom sastoje od malih plovila; U sklopu EFPR-a u obzir se uzimaju posebna ograničenja najudaljenijih regija preko pojačane državne potpore i posebnog sustava kompenzacije dodatnih troškova za proizvode ribarstva i akvakulture.

S preostalih 11 % izravno upravlja Komisija kako bi se diljem EU-a poduprli projekti koji se odnose na pomorska i priobalna pitanja, uključujući pomorsko prostorno planiranje, međunarodno upravljanje i suradnju te razmjenu informacija i najboljih praksi.

Višegodišnji financijski okvir (VFO)

Strukturalna pomoć za ZRP regulirana je u okviru VFO-a u kojem se utvrđuje najviši godišnji iznos koji EU može potrošiti u različitim područjima politika. Omogućuje sustav za financijsko programiranje i proračunsku disciplinu, čime se jamči predvidljivost potrošnje EU-a i njezino zadržavanje u dogovorenim granicama tijekom perioda koji je dovoljno dug da zajedničke politike budu efikasne. Višegodišnji financijski okvir za razdoblje 2014. – 2020. podijeljen je u šest kategorija troškova koje odgovaraju različitim područjima aktivnosti, od kojih je jedna održiv rast i prirodni resursi, a u nju je uvršten i ZRP čiji proračun iznosi 420 milijardi EUR. Komisija je 2. svibnja 2018. objavila svoj Prijedlog VFO-a za razdoblje 2021. – 2027., a 12. lipnja 2018. je DG MARE objavio svoj Prijedlog o EFPR-u u kojem se navode sljedeći ključni prioriteti:

- poticanje održivog ribarstva i očuvanja morskih bioloških resursa
- doprinos sigurnosti opskrbe hranom u Europskoj uniji zahvaljujući konkurentnoj i održivoj akvakulturi i tržištima
- omogućavanje rasta održivog plavog gospodarstva i poticanje prosperitetnih obalnih zajednica
- jačanje međunarodnog upravljanja oceanima i jamčenje sigurnih i čistih mora i oceana kojima se održivo upravlja.

ULOGA EUROPSKOG PARLAMENTA

Parlament glasuje o proračunu i o davanju razrješenice. Suzakonodavci glasuju o Prijedlogu o EFPR-u u okviru redovnog zakonodavnog postupka. Tijekom godišnjeg

postupka davanja razrješnice za proračun Parlament nadzire rashode EU-a u okviru europskih strukturnih i investicijskih fondova.

Parlament je 6. srpnja 2016. raspravljao o izvješću o vlastitoj inicijativi o pripremi poslijeizborne reforme višegodišnjeg financijskog okvira za razdoblje 2014. – 2020.^[1] i usvojio ga, kao mišljenje Parlamenta prije nego što je Komisija predložila reviziju VFO-a sredinom razdoblja. Odbor za ribarstvo je 11. studenog 2017. izglasao svoje mišljenje za Odbor za proračune o sljedećem VFO-u: priprema stajališta Parlamenta o VFO-u za razdoblje nakon 2020.

Parlament je 13. ožujka 2019. usvojio Zakonodavnu rezoluciju o Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Uredbe (EU) br. 391/2009 u pogledu određenih pravila koja se odnose na EFPR s obzirom na povlačenje Ujedinjene Kraljevine iz Unije^[2]. Ta se Uredba EU-a primjenjuje se na tekući EFPR za razdoblje 2014. – 2020.

Parlament je 4. travnja 2019. usvojio zakonodavni prijedlog rezolucije Europskog parlamenta i Vijeća o Europskom fondu za pomorstvo i ribarstvo za razdoblje 2021. – 2027.^[3] Cilj fonda trebalo bi biti usmjeravanje sredstava iz proračuna Unije u pružanje potpore zajedničkoj ribarstvenoj politici, pomorskoj politici Unije i međunarodnim obvezama Unije u području upravljanja oceanima.

Irina Popescu
04/2023

[1]OJ C 101, 16.3.2018, p. 64.

[2][P8_TA-PROV\(2019\)0183](#).

[3][P8_TA\(2019\)0343](#).

